

Vesna ČUČIĆ

Potreba Dubrovačke republike da održi dobre odnose sa svima, ne želeći se zamjerati ni slabima, a posebno pazeći da održi dobre odnose s Turskom, Španjolskom, Austrijom i Papinskom državom, zatim živi interes da dozna i prati namjere i intrige Venecije, uvjetovali su da bude brzo i pouzdano obaviještena o svemu, što je ujedno dalo poticaja grananju i razvoju konzularno-diplomatskih predstavništava u raznim središtima europske politike.

Dubrovačka diplomacija uoči pada Republike (1)

Od Rima do Istanbula

Iako je krajem 18. i početkom 19. stoljeća držala oko 80 konzularnih predstavnika na Mediteranu i Atlantiku, Dubrovačka republika imala je svega pet stalnih diplomatskih predstavnika

Danak koji je Dubrovačka republika redovito plaćala Turskoj činio je osnovu njezine sigurnosti još od 15. stoljeća, pa su baš takvim tributarnim odnosom prema Turskoj Dubrovčani uspjeli stoljećima izbjegavati opasnost od mletačkih ambicija da ih podvrgnu pod svoju vlast.

Iako je krajem 18. i početkom 19. stoljeća držala oko 80 konzularnih predstavnika na Mediteranu i Atlantiku, Dubrovačka republika je imala samo pet stalnih diplomatskih predstavnika, i to u Rimu, Beču, Napulju, Parizu i Istanbulu. U Istanbulu su redovito odlazila još i po

dva poklisara harača svake treće godine. Krajem 18. i početkom 19. stoljeća u Dubrovniku su držale svoje diplomatsko-konzularne predstavnike Francuska, Austrija i Rusija, što ih nije priječilo da u isto vrijeme šalju i svoje tajne agente.

Odnosi sa Francuskom

Francuskoj je višestruko smetao nagli uspon Dubrovnička u 18. stoljeću u pomorstvu i pomorskoj trgovini, pa su se i njihovi odnosi poremetili. Francuska je željela držati pod nadzorom ovaj dio Jadrana, istočno Sredozemlje i Balkan. Tvrdili su da je Dubrovnik sultanov haračar, pa na taj način i dio Osmanskog carstva. Francuzi su smatrali da u Dubrovniku moraju imati povlastice koje o nagodbama imaju na Levantu.

Dolaskom Louisa XVI na francusko prijestolje 1774. godine odnosi između Dubrovnička i Francuske su se poboljšali. U vrijeme kad je Louis XV umro Ruđer Bošković je već bio u Parizu kao kraljev dužnosnik i francuski podanik. Na Boškovićev prijedlog, Dubrovačka republika je imenovala Firentinca Francesca Favija za stalnog izaslanika u Francuskoj od 1774. godine.

Francuski ministri pomorstva De Boyne i iza njega De Sartine, i dalje su bili neraspoređeni prema Dubrovniku. Najveći razlog sporovima između dviju država bio je vrlo nepovoljan dubrovački carinski sustav za francuske trgovce,

Oslobodjenje će iz knjige Vesne Čučić **OSLOBODENJE DUBROVAČKE REPUBLIKE**, u nekoliko nastavaka, objaviti poglavlje „Dubrovačka diplomacija uoči pada Republike“.

Knjiga je objavljena u izdanju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku i Matice Hrvatske - Dubrovnik

Ruđer Bošković

jer je dubrovačka vlada od davnina naplaćivala tranzitnu carinu. Još veća smetnja Francuskoj bila je dubrovačka trgovina u Sredozemlju, koja se nesmetano odvijala pod zaštitom sultanovih fermama, pa je ometala Francuze u trgovini.

Na zahtjev tadašnjeg ministra pomorstva De Boynea francuski konzul u Dubrovniku Desrivaux je 21. srpnja 1774. poslao detaljni izvještaj o gospodarskim prilikama u Dubrovniku i o trgovini između Francuske i Dubrovnička. U njemu Desrivaux najprije daje prikaz

kretanja trgovine između Dubrovnička i Francuske u razdoblju od 1767. do 1773. godine.

Potom slijedi popis robe koja se uvozila iz Francuske u Dubrovnik. Tu su prije svega namirnice. Kava, šećer, začini, zatim tkanina, obično sukno, platno i razne druge vrste sukna, metalno posuđe, koža, bakalar, sač (za dobivanje modre boje), gajtan, broč, cic, čipka, pokućstvo, nakit, razni sirupi i barut.

Dubrovnik je izvezio u Francusku loj, zečju kožu za šešire, vunu, ulje, razne vrste kože, grah, butargu, sirovu svilu i žito. Godine 1773. Dubrovnik je izvezao 380 barila loja, 280 bala vune i kože, 229 stara graha i 9.705 stara žita.

Kad se proračuna vrijednost i izveze robe u francuskim francima, izlazi da je u gore spomenutom razdoblju Francuska uvezla u Dubrovnik robe u vrijednosti od 570.000 franaka, a Dubrovnik u Francusku dvostruko više tj. 1.006.000 franaka.

Desrivaux se trudio da uspije ono što dvojici njegovih prethodnika, Le Maireu i Prevostu, nije pošlo za rukom, a to je da poboljša trgovačke odnose između Dubrovnička i Francuske. Desrivaux je predložio svojoj vladi da sklopi trgovački ugovor s Dubrovnikom koji bi bio pogodan

Svi francuski konzuli

Već početkom 16. stoljeća Francuska je osnovala svoj konzulat u Dubrovniku. U tri stoljeća postojanja u Dubrovačkoj republici, francuski konzulat je bio zatvoren samo od katastrofalnog potresa koji je snašao Dubrovnik 1667. godine do 1704. godine, kada je ponovno otvoren. Konzulat je administrativno bio podređen francuskom ambasadoru u Veneciji.

Zadnja tri francuska konzula u Dubrovačkoj republici bili su francuski državljani, jer je Francuskoj već sredinom 18. stoljeća, kad su se događaji u Sredozemlju počeli komplicirati, trebao netko tko će se snažnije boriti za njezine interese u Dubrovniku, a to više nije mogao biti strani državljani, pogotovo ne Dubrovčani.

Ni francuska kolonija u Dubrovniku, koju su sačinjavali trgovci braća Hercullez i Eydoux, i obrtnik Besson, nisu bili zadovoljni s Dubrovčaninom u funkciji francuskog konzula, pa su još otprije preko Trgovačke komore u Marseilleu nastojali potaknuti francuskog ministra za pomorstvo da u Dubrovniku postavi za konzula Francuza po rođenju i profesionalnog diplomata koji bi bio čovjek od visokog povjerenja. Zato od sredine 18. stoljeća Francuska postavlja Francuze za konzule u Dubrovačkoj republici.

Tri posljednja su: Andre Alexandre le Maire, Rene-Francois-Auguste Prevost i Charles-Rene-Bruere Desrivaux.

PSIHOPATOLOGIJA MOĆI

Tragom knjige politologa Seada Husića (2)

Patološke ambicije dvojice vođa

Kakve je psihopatološke portrete Miloševića i Tuđmana dao mladi znanstvenik Husić

Mile LASIĆ

Mladi znanstvenik iz Njemačke Sead Husić dalje navodi da je teza da su, prije svega srpski i hrvatski nacionalizam bili ti koji su razorili Titovu Jugoslaviju, u međuvremenu više prihvaćena.

Ipak, navođenje u analizama i brojnih drugih uzroka (ekonomskih, socijal-političkih, internacionalnih, historijskih), vodi ka preraspodjeli krivice za razaranje zemlje na sve etničke grupe i njihove vođe, pa se ponovno stoji pred pitanjem odlučujućeg uzroka za raspad Jugoslavije.

Pojam „etnički konflikt“, koji se često primjenjuje za ratove u Jugoslaviji, proizvodi, u krajnjem, takvo stanje u istraživanjima jugoslavenskih ratova da ni znanstvenici ne znaju tko

snoši odgovornost za rat, us tvrdnje dr. Husić. To ga je, između ostalog, i ponukalo da traga za psihološkim strukturama trojice ljudi, koji su u bliskoj svezi sa razaranjem Jugoslavije.

Milošević, Tuđman i Izetbegović bili su djeca jednog društva, kojeg su u određenoj mjeri u njihovim životima odbacili i protiv kojeg su se konačno borili - i intelektualno i politički i silom.

Ogledalo povijesti

U svakoj od njihovih biografija ogleda se i novija povijest Jugoslavije i njenih država-nasljednica i njihovih multikulturalnih, multireligioznih, multietničkih društava, zaključuje dr. Husić. One istovremeno ogledaju pro-

Stav o Izetbegoviću

Husić pokazuje razumijevanje za životopis, pa time i povijesnu ulogu Alije Izetbegovića. Tako piše: „Naravno da on nije bio Mahatma Gandhi, ali ono što ga razlikuje od Tuđmana i Miloševića jeste da s početkom rata, prošetom masakrima i brutalnošću, nije vodio politiku etničkog čišćenja kako bi stvorio etnički čist prostor samo za Bošnjake, kako bi uklonio ostale nacionalnosti i pripadnike druge vjere.“

mašenu Titovu politiku, i njegovog KP, to jest promašene visoke zahtjeve jugoslavenstva, koje je htjelo ostvariti unitarnu državu, u smislu bratstva i jedinstva ravnopravnih naroda i narodnosti, a postiglo je suprotno.

Jugoslavija je propala zbog svojih vođa i njihovih patoloških ambicija za osvajanjem vlasti, njenom kontrolom i posjedom, bez obzira po koju cijenu.

Na osnovu njihovih patoloških odnosa prema moći/vlasti i razorena je Jugoslavija...

Da li je Husić blag u ocjeni bošnjačkih i Izetbegovićevih zabluda?

U osnovu Husićeve knjige „Psihopatologija moći“ su, ipak, psihopatološki portreti Miloševića, Tuđmana i Izetbegovića. Knjiga je upravo zbog toga u ovdašnjim prvim recenzijama

ocijenjena uspješnim pokušajem „rasvjetljavanja psiholoških karaktera Miloševića, Tuđmana i Izetbegovića, kako bi se rasvijetlili uzroci zločina tijekom rata na Balkanu“, tako Husićevu knjigu vidi Klaus Dahmann, recenzent Deutsche Wellea.

Ipak, dr. Husić nije zadovoljan ovom recenzijom. U njoj je jedino tačno uočeno da Husić pokušava pronaći odgovore za objašnjenje raspada Jugoslavije kroz psihoportrete trojice pomenutih glavnih „antijunaka“. Pri tome, dr. Husić nalazi psihopatološke crte samo kod dvojice - Miloševića i Tuđmana, dok ih ne nalazi, ili ne vidi, kod Izetbegovića.

„Kada se bolje pogleda šta je te osobe psihološki opterećivalo, i šta je to što psihološki op-

Dubrovnik: Bogata diplomatska aktivnost krajem 18. i početkom 19. stoljeća

za Francusku. Ali, preko francuskih trgovaca u Dubrovniku, francuski je konzul doznao da dubrovačka vlada ne želi potpisivati nikakav ugovor.

Desrivaux je tada bio odlučio da Dubrovčani moraju potpisati trgovački ugovor s Francuskom ili milom ili silom, pa je svojoj vladi predlagao čak i da demonstrira silu sličnu onoj kada je, po nagovoru svoga prethodnika Prevosa, poslala dvije francuske fregate u Gruž.

Takva oštra politika novog konzula odražavala je politiku glavne struje koja je tada još vladala u Francuskoj.

Bolje prilike

Međutim, bolje prilike za odnose između Francuske i Dubrovnika već su počele imenovanjem Charlesa Gravieria Vergennesa ministrom vanjskih poslova. On je, kao bivši francuski poslanik u Istanbulu, ostao prijatelj Dubrovčana. Vergennesov utjecaj na ministra pomorstva Sartinea bio je zna-

Ministar, poklisar, otpravnik i agent

U 18. i 19. stoljeću bile su četiri vrste diplomatskih posla: otpravnik, poklisar, otpravnik poslova i agent. Opuномоćeni ministar imao je najviši položaj među diplomatskim predstavnicima, a agent najniži. Poklisari su obično bili zaduženi za određenu jednokratnu misiju. Za stalne diplomatske predstavnike Republika je obično birala viđenije strance, a često je znala zadužiti i ugledne Dubrovčane u inozemstvu kako bi obavili neke iznimno osjetljive i važne diplomatske misije.

tan, pa su oni potpuno izmijenili kurs francuske politike prema Dubrovniku i tada je počelo razdoblje tješnje suradnje.

Dubrovački je Senat uspio zaobići Desrivauxa i početi izravne pregovore u Parizu. S francuske strane bili su tu ministri Vergennes i Sartine, a za dubrovačku pregovarali su opat Niccoli i njegov nećak Francesco Favi, službeni predstavnik Dubrovačke republike na francuskom dvoru. Pregovore je neslužbeno pratio Ruđer Bošković.

Dvojica francuskih ministara složila su se da Francuska treba priznati pravo suvereniteta Dubrovačkoj republici ako

želi osigurati francusku trgovinu u tom dijelu Jadrana.

Pregovori su uspješno završili tijekom 1775. godine a Državni savjet i kralj su odobrili ugovor početkom siječnja 1776. Francuskoj je tada bilo od najveće važnosti da je Dubrovnik prihvati kao najvažniju kršćansku zemlju. Kralj je unaprijedio Desrivauxa u otpravnika poslova. Ovlastio ga je i da potpiše za svoju državu ovaj vrlo važan ugovor, kakav će poslije Francuska, s manjim izmjenama i dopunama, potpisati s Engleskom (1786) i Rusijom (1787).

(U sljedećem broju: Knez kao tajni agent)

terećuje grupe iz kojih dolaze, onda se mogu pronaći i istinski uzroci za tolike zločine koji su počinjeni", glasi vrlo važni Husićev metodološki uput.

Pri tome odmah biva upitno: Smije li se - čisto teorijski i metodološki - iz ovog ispravnog obrazca isključiti i neka osoba poput Izetbegovića, s karizmom i praksom vođe, a pogotovu smije li se isključiti ijedna od triju nacionalnih grupacija iz kolopleta krivice, bez obzira na to koliko ona bila različita i što se zna da su BiH i Bošnjaci u njoj bili glavna žrtva i „ratni plijen“ u proteklim balkanskim ratovima.

Želja za vlašću

Dr. Husić ne griješi, vjerojatno, kada korijene psihopatološkog ponašanja i Miloševića i Tuđmana vidi u suicidalnim slučajevima u njihovim obiteljima, iz čega, makar dijelom, i raste želja za vlašću i moći, pa potom i

Psihopatološko portretisanje: Milošević i Tuđman

za (samoubilačkim) razaranjem. On navodi i da Milošević nije bio nacionalista. Istovremeno, u recenziji DW stoji suprotno, da Husić tvrdi: "Milošević je bio prvi lider koji je bio nacionalista..."

Milošević je bio sve drugo, kvaran i prepreden, zao i bezdušan, ali nije bio nacionalista kao Tuđman, smatra Husić, koji time slijedi onaj pravac u pristupu objašnjenja „fenomena Milošević“, kojeg je utemeljio

profesor Bogdan Bogdanović u „Mrtvoucicama“ već 1987. godine, u kojima je o Miloševiću progovorio kao „o okidaču na pištolju srpskog nacionalizma“.

I sljedeća Husićeva ocjena je lucidna: „Nekoliko godina je trajao taj uspon nacionalizma u Srbiji i to je dovelo do reakcije u Hrvatskoj. Tuđman nikada ne bi postao predsjednik da nije bilo Miloševića.“

(Nastavlja se)

NA DANAŠNJI DAN

79. - Od erupcije vulkana Vezuv zapaljeni Pompeji.

1509. - U javnosti prvi put predstavljene slike na stropu Sikstinske kapele u Vatikanu, rad najvećeg kipara svog vremena Mikelandela.

1775. - U zemljotresu koji je pogodio glavni grad Portugala, Lisabon, poginulo oko 50.000 ljudi, a gotovo dvije trećina grada naprosto zbrisane s lica zemlje.

1800. - Džon Adams bio prvi američki predsjednik koji je uselio u Bijelu kuću u Vašingtonu, u kojoj od tada tradicionalno stanuju predsjednici SAD-a.

1866. - U Beogradu osnovana Kraljevska srpska akademija (kasnije Srpska akademija nauka i umetnosti - SANU). Prvi njen predsjednik bio je Josif Pančić.

1895. - Izgrađena prema projektu arhitekta Augusta Bača, u Sarajevu otvorena Gradska tržnica, čime je glavni grad BiH dobio prvu tržnicu evropskog nivoa. Stilski, zgrada je građena u dvojnomo slogu: neorenesans preovlađuje na produženim fasadama, dok je trijem izveden u duhu antičke arhitekture. Umjesto naziva "Sajmište", koje je nosila pijaca koja se tu ranije nalazila, nazvali su ga "Markthalle", što je samo druga riječ, ali kazana na njemačkom jeziku, za tržnicu. I danas se ova tržnica zove "Markale".

1922. - Označen kraj Otomanske imperije.

1928. - U Turskoj arapsko pismo zamijenjeno latinicom, kao dio reformi osnivača moderne turske države Mustafe Kemala Ataturla.

1944. - U Beogradu predsjednik Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije Josip Broz Tito i predsjednik izbjegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Šubašić potpisali sporazum o obrazovanju jedinstvene jugoslovenske vlade, koja treba pripremiti izbore za ustavotvornu skupštinu.

1945. - Velika Britanija saopćila da je lider nacističke Njemačke Adolf Hitler izvršio samoubistvo u svom bunkeru u Berlinu.

1946. - Odlukom Generalne skupštine UN-a osnovan Međunarodni fond za pomoć djeci (UNICEF), radi pomoći djeci ratom opustošenih zemalja i unapređenja dječijeg zdravlja.

1948. - U Sarajevu održan Osnivački kongres KPBiH. Kongres je usvojio rezoluciju u povodu optužbi Informbiroa, kojim je osudio informbirosku kampanju protiv Jugoslavije, a izabran je i prvi Centralni komitet KPBiH.

1987. - Kineski lider Deng Sja-Ping povukao se sa svih funkcija u Komunističkoj partiji Kine.

1995. - U američkom gradu Dejtonu počeli mirovni pregovori o BiH. Uz posredovanje američkog državnog sekretara Vorena Kristofera, za sto su sjeli predsjednici BiH, Hrvatske i Srbije - Alija Izetbegović, Franjo Tuđman i Slobodan Milošević, koji su, nakon svečanog otvaranja mirovnog procesa, u potpunosti tajnosti nastavili raditi u odvojenim sobama američke zračne baze Rajt-Peterson u Ohaju.

2000. - Haški tribunal objavio optužnice protiv još dvojice bosanskih Srba, Milana Lukića i Sredoja Lukića, koji se terete za zločine protiv čovječnosti i ratne zločine počinjene u Višegradu.

2002. - U 73. godini u Banjoj Luci umro akademski slikar Bekir Misirić. Misirić je bio slikar, skulptor i vajar, a iza njega je ostao veliki broj djela.

2002. - Oko 50 zatvorenika poginulo, a oko 40 povrijeđeno u požaru koji je zahvatio zatvor južno od Rabata (Maroko). Vatra je buknila u zatvoru "Sidi Musa" u El Džidadi, oko 180 kilometara južno od glavnog grada.

2002. - Drugi sin južnokoreanskog predsjednika Kim Dae-Junga osuđen na zatvorsku kaznu i novčano kažnjen, čime je završeno jedno poglavije skandala koji su uzdrmali posljednju godinu vladavine tog predsjednika.

2005. - Generalna skupština UN-a proglasila 27. januar danom sjećanja na oko šest miliona Jevreja i bezbroj drugih žrtava koji su živote izgubili u nacističkom holokaustu tokom Drugog svjetskog rata. (Onasa)

Vilijam Šekspir

1604. - Prvi put izvedena tragedija "Otelo" Vilijama Šekspira.

Aljehin

1892. - U Moskvi rođen šahovski velemaistor Aleksandar Aleksandrovič Aljehin, jedan od velikana u povijesti šaha. Bio je svjetski prvak od 1927. godine (pobijedio Kubancka Kapablanku) do 1935. godine (pobijedio Holandani-ana Eeva), te od 1937. godine (ponovo pobijedio Eeva) do smrti, 1946.

Piter Nikol

1997. - Međunarodni monetarni fond (IMF) imenovao Novozelandsanina Pitera Nikola za guvernera Centralne banke BiH (CBBH). Nikol je na ovoj funkciji, koja ima jedinstvene ovlasti za utvrđivanje monetarne politike, zamijenio Serža Robera. Guverner je bio do 2005, kada ga je naslijedio dotadašnji viceguverner Kemal Kozarić.

E. Ševardnadze

2001. - Gruzijski predsjednik Eduard Ševardnadze smijenio gruzijsku vladu.